

Himmerland

Ukendt ikon holder fest: Men 99-å

Engang var nazister efter hendes familie. Siden kæmpede hun mod racisme og blev indstillet til Nobels fredspris. Nu bor hun stille i nordjysk landsby og følger bekymret kloden på computeren

Af Knud Labohn
kbl@dnmh.dk

og Lars Pauli
lps@dnmh.dk

ROLD: Venter du på retfærdighed, kan du komme til at vente længe. Den skal hjælpes på vej. Og jo flere der hjælper, jo hurtigere går det.

Det ved 99-årige Ruth Weiss mere om end de fleste. Som barn flygtede hun med sin jødiske familie ud af nazi-Tyskland. Siden blev hun en markant stemme mod apartheid og uretfærdighed i en grad, så hun blev forvist fra lande. Herunder sit nye hjemland, Sydafrika.

Stemmen er ikke blevet tavs, selv om hun for længst har gjort sig fortjent til et stille otium. Ruth Weiss skriver blog-indlæg og skriver stadig på artikler og bøger. Hun holder også foredrag, blandt andet på skoler i sit gamle hjemland, Tyskland. Det sker under overskrifter som: "Se ikke væk, når der sker uretfærdigheder".

Nu sidder kvinden med den utrolige skæbne på Rold Storkro, klar til at holde fest. At det blev i hjertet af Himmerland skyldes blandt andet, at egnen ved Rebild har fået en særlig plads i hendes hjerte. Som 91-årig flyttede hun til Skibsted, hvor sønnen og hans familie bor. Her har hun siden fundet sit femte - og formentlig sidste - hjemland.

Menneskets dumheder

Rundt om i verden har 30 gæster fundet det pæne tøj frem og booket en flybillet i retning Rold. En 30 styk, der har pas fra blandt andet Sydafrika, Holland, Tyskland, Italien og Rusland. Og - nåja - Danmark.

Ruth Weiss er nemlig ikke kun en smuk ældre kvinde, så tæt på de 100 år man kan komme. Den lille kvinde har et stort hjerte og en historie og en karriere, der kan tage pusten fra de fleste.

Hun er blevet et ikon for

sin klare stemme mod uretfærdighed. Og for stadigt at tale imod nogle af menneskehedens største dumheder, så de ikke gentages. Især i Tyskland og Sydafrika.

- Det handler om tolerance og dialog. Man skal tale med dem, man er uenig med, for at lære at forstå hinanden. Det er det vigtigste, er hendes helt grundlæggende synspunkt.

De ældres ansvar

- Vi, der har oplevet ting som nazisme og apartheid har et ansvar for at fortælle unge generationer om det. Ellers bliver det glemt. Jeg blev for eksempel chokeret, da en ung smuk tysk kvinde for nogle år siden spurgte mig, hvornår mine forældre var kommet til Tyskland. Der har været jøder i Tyskland i mange hundrede år, men det vidste hun ikke, nævner Ruth Weiss, som stadig ser sig som journalist og forfatter.

I Tyskland er der dannet et Ruth Weiss selskab, der støtter op om hendes aktiviteter, og også arrangerer festen i Rebild. I farens hjemby - Aschaffenburg sydøst for Frankfurt - fik hun for snart 25 år siden opkaldt en skole efter sig. En hæder der heller ikke i Tyskland normalt gives til nulevende personer.

Mandela og de andre

De brune øjne ser varmt og nysgerrigt på mig. Og prøvende. Hvordan fortæller man i få ord om den viden, man har kæmpet sig til gennem 99 år?

Tidligere har øjnene kigget på ikoner som nobelpristagerne Nelson Mandela og Nadine Gordimer samt et hav af statsledere og internationale meningsdannere.

Ruth Weiss er dog ikke typen, der gør væsen af sig selv. Personligt kan hun godt undvære opmærksomhed. Men hun vil gøre meget for at fremme sit livsmål: Mere retfærdighed og lighed i verden.

- Du må undskylde, at jeg ikke taler dansk. Jeg vil gerne lære det, men jeg synes jeg er blevet for gammel. Jeg er faktisk bekymret for hvordan det skal gå, hvis jeg kom-

mer på plejehjem. Der er ikke mange her i min generation, der taler tysk eller engelsk, siger hun.

Nazister i barndommen

Ruth Elisabeth Weiss blev født ind i en jødisk familie i byen Fürth nær Nürnberg i 1924. Her blev opvæksten snart brudt af brune skjorter, støvletramp og heilende arme.

- Nürnberg var et af nazismens højborg. Min far kunne pludselig ikke få arbejde, så i 1933 emigrerede han til Sydafrika, fortæller Ruth Weiss i skyggen af Rolds beroligende blade.

Da den fulde magtovertagelse blev gennemtruffet i 1936 fulgte resten af famili-

en efter. De kunne se, at Tyskland ikke var blevet et sted for dem. På den måde und-

I en alder af 99 år pakker Ruth Weiss stadig jævnlige kufferten, når der bliver kaldt på hende. Hun føler sig forpligtet til at give nogle af sine dyrekøbte erfaringer fra sidste århundrede videre til nye generationer.

gik kernefamilien den masseudryddelse, der siden slog seks millioner jøder ihjel.

En hård start

I Sydafrika så den purunge Ruth dog noget, hun troede familien var kommet væk fra.

90-årige Ruth vil stadig redde verden

- Den sorte befolkning blev behandlet, som nazisterne havde behandlet os. Det kunne jeg ikke lide, forklarer hun.

Der var ikke råd til at hun kunne studere. Men Ruth Weiss fik job i et kombineret mine- og forsikringsfirma, og arbejdede sig op i den mandsdominerede branche. Da hun blev gift med en tysk journalist og korrespondent ændrede livet sig dog.

- Han sendte mig på reportagejse til det, der nu hedder Zambia i nogle dage, da han ikke selv kunne. Jeg var meget nervøs, men det gik godt. Siden fik jeg andre

opgaver og kom på den måde ind i journalistfaget, fortæller hun.

Talentet var der og Ruth Weiss arbejdede målrettet med faget og blev mere og mere anerkendt. Hun kom til at arbejde mere med erhvervsstof og blev først i 60'erne erhvervsredaktør på to medier i Johannesburg.

I den periode mødte hun blandt andet Nelson Mandela første gang, inden han fik en fængselsdom på livstid.

Skilt og bandlyst

Privat gik det dog ikke så godt for Ruth Weiss. I 1966

Ruth Weiss fra Tyskland fejrer 99 år på Rold Storkro. Gæster flyves ind. Hun har haft en eventyrlig karriere som journalist og forfatter.
Foto: Lars Pauli

fik hun ganske vist sønnen Alexander, men hun blev også skilt fra sin dominerende mand. Samme år blev hun bandlyst i Sydafrika for sine anti-apartheid holdninger og frataget sit pas efter 30 år i landet.

Ruth Weiss flyttede til det daværende Rhodesia, der siden blev delt op i Zambia og Zimbabwe. Her blev hun

Selv om kroppen ikke længere helt vil gøre, som Ruth Weiss beder den om, kommer hun langt på sin viljestyrke og en hjerne, der stadig er skarp og opmærksom på vores urolige nutid.

Ruth Weiss har fået en lang række hædersbevisninger fra det nye Sydafrika. Her dokumenteret under overskriften "Kvindelig forkæmper mod uretfærdighed".

alenemor med arbejde på fuld tid i et krævende job. Også på dette felt blev hun ufrivilligt en foregangskvinde.

Undervejs boede hun i flere omgange i London, og i 1975 flyttede hun tilbage til hjemlandet. Tre år senere gik turen dog tilbage til London. Opholdet i Tyskland blev ikke hvad hun havde håbet på.

- Jeg fik flere gange meget ubehagelige ting at vide. Det ville jeg ikke blive ved med at leve med, fortæller hun.

Først da Nelson Mandela blev frigivet i 1990 vendte Ruth Weiss tilbage til Sydafrika. Nu som gæst og udenfor den sorte liste.

I 1992 flyttede hun til Isle of Wight og begyndte en ny

karriere ved siden af de andre. I en alder af 67 år begyndte hun at skrive fiktion. Blandt andet for børn og unge.

Først kom dog selvbiografien "Veje i det hårde græs" på tysk og engelsk i 1994. Siden har det især glædet hende, at bogen "Min søster Sara", der bygger på virkelige hændelser i kølvandet på anden verdenskrig, i dag er obligatorisk læsning på gymnasier i delstaten Baden-Württemberg.

Inspireret af den historieløshed, hun har mødt, har hun de senere år kastet sig over historiske fortællinger, især med et blik på jødernes europæiske liv gennem tiden.

Fremtiden bekymrer

Ruth Weiss ser stadig uretfærdighed mange steder i verden. Og hun har været og er stadig kritisk overfor sine tidligere afrikanske hjemlande.

Hun blev også udvist af Zimbabwe, hvor hun var blandt kritikerne af Robert Mugabes kontroversielle styre. Og selv om hæderen er regnet mildt over hende i det nye Sydafrika, har styret der også fået kritik.

- Det er som om, at racismen nu bare er begyndt at gå den anden vej, siger hun blandt andet.

Hun er også bekymret over nutiden. Og den fremtid, som bliver hendes søn og barnebarns.

- Den globale opvarmning. Kunstig intelligens. Sult og den store fattigdom i verden. Det største håb, jeg har, er, at de rigeste mennesker i verden indser, at de skal finde en anden måde at bruge deres rigdom på, siger hun.

Stemmen er blevet 99 år. Men den vil stadig høres.